

DOSSIER DEL
PROFESSORAT

MENORCA A MANS DELS CORSARIS

El segle XVIII a Menorca es considera el segle de les dominacions. La situació geogràfica just enmig de la Mediterrània va convertir l'illa en moneda de canvi entre les principals potències europees. Qui controlava Menorca, i el port de Maó, controlava també les rutes marítimes arreu de la Mediterrània.

Amb la signatura del Tractat d'Utrecht, l'any 1713, Menorca passa a mans del regne d'Anglaterra, i així va continuar sent pràcticament al llarg de tot el segle XVIII, a excepció de curts dominis francès i espanyol.

Amb les dominacions britàniques (1713-1756, 1763-1782 i 1798-1802) es van succeir anys de creixement econòmic gràcies a l'impuls del port de Maó com a port franc. L'activitat marítima i comercial es va incrementar i van augmentar progressivament altres negocis paral·lels (subministraments, alimentació...).

I no només arribaven comerciants estrangers, també noves idees provinents de les principals capitals europees, pintors, escriptors..., fet que va fer incloure Menorca en el moviment il·lustrat amb la fundació de la Societat de Cultura de Maó (1778), màxim exponent i lloc de trobada de la intel·lectualitat menorquina de l'època.

L'herència britànica la podem observar encara a dia d'avui en edificacions com el fort de Marlborough, l'aljub des Mercadal o paraules que deim, com *xoc*, *boínder*, *mèvol*..., o la fundació del poble des Castell, en honor al rei anglès Jordi III.

Però potser menys conegut és el negoci que es va desenvolupar entre els anys 1775 i 1783, que va generar grans beneficis per a molts menorquins: el negoci dels corsarisme.

Amb l'arribada d'una nova guerra entre Espanya i Anglaterra (la Guerra de Successió), el rei Jordi III dona permís als menorquins per "armar naus en cors" per atacar els vaixells dels enemics que passaven a prop de les aigües menorquines i capturar-ne les mercaderies.

Aquests corsaris no ens els hem d'imaginar com vells pirates, sinó que generalment eren mariners que volien guanyar doblers de manera ràpida. A més, no només hi guanyaven els mariners que s'embarcaven a les naus corsàries, sinó que inversors van veure l'oportunitat de guanyar grans beneficis invertint en aquestes empreses.

A més, altres sectors econòmics, com els fusters, gerrers, etc., també van veure incrementada la seva activitat per tal d'abastir les més de seixanta naus que van arribar operar a través del port de Maó. Va ser un negoci rodó:

- La Corona Anglesa concedia les patents de cors per controlar les accions militars contra els vaixells francesos i espanyols.
- El Vicealmirall era un tribunal de justícia encarregat de donar validesa legal a les expedicions i a les captures.
- Els armadors eren els inversors que dotaven de tot el necessari el vaixell (aliments, armes, medicaments, sou dels mariners...).
- El capità i els mariner eren homes vinculats a la mar, que coneixien bé la Mediterrània i les naus i que en poc més d'una setmana capturaven els vaixells que detectaven a prop de Menorca.

La Bermude

Tàrtar

Continguts

- Menorca a final del segle XVIII i principi del XIX: forma de vida i organització social a la Menorca britànica
- El nostre patrimoni històric i cultural
- El corsarisme a Menorca
- Patent de cors

Vocabulari relacionat

- Corsaris
- Patent de cors
- Rei Jordi III d'Anglaterra
- Dominació britànica
- Menorca britànica
- Armador
- Inversió
- Ral de 8

Recursos per a l'aula

- <https://www.menorca.info/menorca/local/2011/04/21/535206/els-corsaris-menorquins-segle-xviii.html>
- <https://armada.defensa.gob.es/archivo/rgm/2015/04/cap03.pdf>
- https://www.sapiens.cat/epoca-historica/historia-moderna/quant-menorca-era-britanica_17802_102.html
- Llibre: *Els corsaris de Menorca al servei de la Gran Bretanya (1778-1782)*, de Marc Pallicer Editorial Círculo Rojo. 2014.

Propostes per al treball a l'aula abans o després de la visita

Amb l'objectiu d'aprofitar al màxim la visita al museu, es proposa al professorat algunes idees o orientacions de treball previ que es pot desenvolupar a l'aula. No es tracta de fer un treball en profunditat, sinó més bé d'introduir els conceptes que es treballaran durant l'activitat al museu.

L'activitat "Menorca a mans dels corsaris" pretén donar a conèixer el corsarisme que van practicar alguns menorquins cap a final del segle XVIII en plena dominació britànica. Posant en context com era Menorca en aquella època i remarcant el creixement econòmic, empresarial i cultural que va viure a l'illa fruit dels negocis que es van emprendre entorn al port de Maó, els alumnes podran conèixer un episodi curt però molt fructífer per a molts menorquins.

Per poder treballar el concepte a l'aula resulta interessant diferenciar entre pirates i corsaris. Per aquest motiu es proposa que els alumnes facin un treball d'investigació per resoldre algunes qüestions importants per saber diferenciar-los.

Es proposa que els alumnes investiguin què era un corsari i a què es dedicava, i que els diferenciïn dels pirates, que possiblement és un tipus de personatge més conegut a través de pel·lícules o de la literatura.

Per tant, amb l'objectiu que el grup arribi al Museu amb una idea clara dels corsaris i quines eren les normes que guiaven el negoci del corsarisme, es facilitarà una fitxa amb un requadre on podran anar apuntant les diferències entre corsaris i pirates.

La informació la podran cercar a través de fonts d'informació diversa: articles i llibres inclosos en el dossier del professorat, diccionaris, reflexió grupal... I si alguna qüestió queda sense respondre o sorgeixen nous dubtes, es podran resoldre durant l'activitat al museu. L'activitat s'acompanya també amb la fitxa d'un mapa d'Europa del 1713, que mostra com va quedar la distribució geogràfica amb el Tractat d'Utrecht. És interessant observar com Menorca comparteix el color taronja d'Anglaterra i reflexionar sobre qui devia ser la diana dels corsaris menorquins quan passava per la Mediterrània.

MENORCA A MANS DELS CORSARIS

Fitxa 1 . Diferències entre els corsaris i els pirates

	CORSARIS	PIRATES
Tenien algun cap que els encarregués els atacs?		
Tenien normes?		
Com es repartien les captures?		
Hi havia un capità?		
Podien atacar a qui volien i quan volien?		
En cas de ser capturats, què els passava?		

MENORCA A MANS DELS CORSARIS

Mapa d'Europa el 1713

